

ÞEGAR FRIDRIK VAR FRÍÐA

Louise Windfeldt & Katrine Clante

FÉLAGS- OG
TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Jafnréttisstofa

Pegar Rósa var Ragnar / Pegar Friðrik var Fríða

Höfundur: © Louise Windfeldt
Myndskreyting og bókarkápa: © Katrine Clante
Grafísk hönnun: Michala C. Bendixen
Íslensk þýðing: Þórlaug Baldvinsdóttir leikskólakennari
í Lundarseli ásamt samkennurum

1. útgáfa, 1. upplag, maí 2009

ISBN 978-9979-9793-3-3

Prentvinnsla: Oddi ehf

Prentað á Íslandi 2009

Bókin ef gefin út af Jafnréttisstofu og
Félags- og tryggingamálaráðuneytinu
með stuðningi Þróunarsjóðs námsgagna

Bókin heitir á frummálinu *Den dag da Rikke var Rasmus og Den dag da Frederik var Frida*
og var upphaflega gefin út árið 2008 af danska Jafnréttisráðherranum

Dönsku útgáfuna má nálgast á heimasíðu danska Jafnréttisráðuneytisins www.lige.dk

*Bók þessa má eigi afrita með neinum hætti, svo sem með ljósmyndun,
prentun, hljóðritun eða á annan sambærilegan hátt,
að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis útgefenda*

ÞEGAR FRIDRIK VAR FRÍÐA

FÉLAGS- OG
TRYGGINGAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Jafnréttisstofa

Bók þessi er gefin út í tengslum við þróunarverkefnið Jafnréttisfræðsla í leik- og grunnskólum

Styrktaraðilar verkefnisins eru:

Akureyrarkaupstaður
Alcoa Fjarðaál
Barnavinafélagið Sumargjöf
Félag grunnskólakennara
Félag leikskólakennara
Félag náms- og starfsráðgjafa
Félags- og tryggingamálaráðuneytið
Glitnir
Hafnarfjarðarkaupstaður
Jafnréttisráð
Jafnréttisstofa
Kópavogsbær
Landsvirkjun
Leikskólaráð Reykjavíkurborgar
Mannréttindaráð Reykjavíkurborgar
Menntamálaráðuneytið
Menntaráð Reykjavíkurborgar
Mosfellsbær
Reykjavíkurborg
Samtök atvinnulífsins
Sparisjóður Norðlendinga
Þróunarsjóður grunnskóla
Þróunarsjóður leikskóla
Þróunarsjóður námsgagna

og allir hinir sem gerðu þetta mögulegt ...

Fyrir tilstuðlan og stuðning ykkar er bókin nú komin út

Inngangur

Barnabókin, *Þegar Friðrik var Fríða / Þegar Rósa var Ragnar* eftir Louise Windfeldt og Katrine Clante samanstendur af tveimur sögum. Sögunni um Friðrik og sögunni um Rósu. Morgun einn vakna börnin sem gagnstætt kyn og þá kemur ýmislegt í ljós. Við fylgjumst með þeim einn dag, bæði heima og í leikskólanum og fáum að upplifa væntingar og kröfur sem gerðar eru til þeirra út frá kyni.

Bókin endurspeglar veruleikann eins og hann er, það er að stelpur og strákar fá mismunandi skilaboð, frá öðrum börnum og frá fullorðnum. Það er til dæmis í lagi fyrir stelpur að vera „strákalegar“ en það er ekki í lagi fyrir stráka að vera „stelpulegir“. Mikilvægt er að hinir fullorðnu kynni sér efni bókarinnar vel áður en hún er lesin fyrir börnin. Þeir sem ætla að nota bókina í jafnréttisstarfi með börnum þurfa að vera meðvitaðir um álitamálin ef bókin á að nýtast eins og til er ætlast.

Leikskólinn Lundarsel á Akureyri tók þátt í þróunarverkefninu *Jafnréttisfræðsla í leik- og grunnskólum* veturinn 2008 – 2009 og þar var bókin notuð í heimspekivinnu með leikskólabörnum. Starfsfólk Lundarsels vann kennsluleiðbeiningar með bókinni sem nálgast má á slóðinni www.jafnrettiiskolum.is

Lítið er til af góðu og aðgengilegu jafnréttisfræðsluefni fyrir börn á leikskólaaldri og börn á yngsta stigi í grunnskóla. Þeir sem standa að þróunarverkefninu *Jafnréttisfræðsla í leik- og grunnskólum* vilja bæta úr þessu og telja að bókin um Rósu og Friðrik geti nýst vel í jafnréttisstarfi með yngstu börnunum. Mikilvægt er að bókin sé aðgengileg öllum þeim sem vilja efla jafnréttisfræðslu. Því hefur öllum leikskólum og grunnskólum landsins ásamt bókasöfnum verið gefið eintak af bókinni.

Gangi ykkur vel og góða skemmtun.

Friðrik er fimm ára og sefur vært í rúminu sínu. Það er þriðjudagsmorgunn í húsinu hans á Fjólugötunni. Bráðum vaknar Friðrik og það fyrsta sem hann mun sjá eru legókubbarnir og stóra bílabrautin sem hlykkjast um á gólfinu.

Síðan mun Friðrik fara inn í eldhús og borða hafragraut með mjólk svo hann verði stór og sterkur og fái krafta á við ofurhetju eins og HULK sem getur lyft háhýsi með annarri hendi. Svo fer Friðrik í leikskólann og sýnir Andra og Víkingi hvað vöðvarnir hafa stækkað.

En svona fer þó hreint ekki, því í dag er allt öfugsnúið.

Friðrik opnar augun og sest upp í rúminu
— BÚMM! Hann rekur höfuðið í eitthvað
sem hangir neðan í hillunni fyrir ofan rúmið hans.
Það er glimmerálfur, — GLIMMERÁLFUR —
hér í herberginu hans??

Það sáldrast glimmer yfir Friðrik og hann lítur betur
í kringum sig. Veggirnir eru bleikir – hafa bara breyst
með töfrum á einni nóttu.

Og eins og það sé ekki nóg, — NEI —
á hillunum ofan við rúmið sitja dúkkur í kjólum.
Þar er líka gulllitaður hestvagn, skrín með perlum og
ljósrauð taska. Legokubbarnir eru á sínum stað.
Á veggnum hangir teikning af prinsessu.

Friðrik verður að skoða dúkkurnar betur seinna
því nú liggur á að sjá hvort hin herbergin í húsinu
hafi líka breyst. Og þá kallar mamma úr eldhúsinu
„Góðan dag krúsídúlla!“

Eldhúsið er alveg eins og vanalega og það er mamma hans líka nema þetta að kalla hann krúsidúllu. Það hefur hún ekki gert áður. Það talar heldur enginn þannig við fimm ára stráak, sem auk þess hleypur hraðast af öllum í leikskólanum. Mamma hlýtur að vera að grínast svo Friðrik segir ekki neitt.

Á borðinu stendur skál með hafragraut, Friðrik stráir sykri á grautinn á meðan mamma hellir mjólk í glas.

Þá rekur hann augun í fötin sem hann á að fara í. Þarna liggja bleikar buxur og peysa með blómum. „NEI TAKK,“ segir Friðrik ákveðinn og bendir á fötin. Einu sinni þurfti hann að fá lánuð föt í leikskólanum og þá var ekkert til nema bleikar buxur. Andri uppnefndi hann og kallaði hann stelpustrák. Það ætlar Friðrik ekki að láta gerast aftur.

Sem betur fer nær mamma í gallabuxur og rauða peysu. Það er í lagi, því rautt er ekki stelpulitur og svo á Andri líka rauðar buxur.

Þarna er líka svart hárband með rauðu perlublómi.
— Hvað á hann eiginlega að gera við það?
Friðrik ákveður að stinga því bara í vasann.

Þegar Friðrik fer frá borðinu segir mamma „Heyrðu,
ætlar þú ekki að setja diskinn þinn í uppþvottavélina?“

En Friðrik er þegar lagður af stað til að athuga
allt þetta furðulega dót sem er uppi í herberginu hans
og er ekkert vanur því að ganga frá diskinum sínum.
Mikið er mamma skritin í dag.
Af hverju ætti HANN að ganga frá diskinum sínum?

„Flýttu þér nú, við þurfum að drífa okkur af stað,“
segir mamma.

Þegar Friðrik mætir í leikskólann koma Alfa og Aisha askvaðandi og detta nærri því um fætuna á honum. Þær kalla: „Halló Fríða!“ Það sem þeim dettur í hug þessum bullukollum.

Þær spyrja hvort hann vilji koma með þeim í dúkkukrókinn og það finnst Friðrik spennandi því strákarirnir fá sjaldan að leika sér þar.

„Eigum við ekki að segja að ég sé mamman, og þú stóra systirin. Aisha getur verið litla systirin,“ segir Alfa.

Friðrik er undrandi og þínu glaður líka,
venjulega má hann bara vera hundurinn
þegar hann leikur við stelpurnar.
Mamman háttar smábarnið, býr til matinn
og gerir hreint en systurnar eiga að hjálpa til.

Friðrik er orðinn þreyttur á því að Alfa vill ráða öllu
„Ég vil frekar vera pabbinn,” segir hann.
„Allt í lagi, þá ferð þú í vinnuna
og kemur ekki heim fyrr en í kvöld,” svara stelpurnar.

„Þannig er það ekki heima hjá mér,” segir Friðrik,
„mamma og pabbi fara bæði í vinnuna
á morgnana og þegar pabbi kaupir í matinn
ræður hann líka hvað á að elda.“

Alfa og Aisha hlusta ekkert á það
sem pabbi Friðriks gerir.

„Þá getur þú bara ekki verið með Fríða,” segja þær.

Þegar Friðrik fer heyrir hann Ölfu segja:
„Eigum við ekki að segja að ég sé
fallegasta stelpan í leikskólanum?“

Í listakróknum sitja Júlía og Ágúst.
Kristján leikskólakennari réttir þeim túsli,
pappír og lím og Friðrik sest hjá þeim.

„Eigum við ekkert glimmerlím?“ spyr Júlía
og tekur lokið af gulltúsli.

„Og kannski efni í prinsessukjól?“

Kristján nær í skúffu með efnisafgöngum
og Júlía finnur sér gullefni og blúndur,
klippir það niður og límir á blaðið sitt.

Friðrik langar að teikna með silfurtúsli
en hann er hræddur um að Ágústi finnist
hann of stelpulegur.

„Hvað ætlar þú að teikna í dag?“ spyr Kristján.

Friðrik hugsar sig um og fær góða hugmynd.

„Ég ætla að teikna hákarl og hann á að vera silfurlitaður.“

Silfurhákarlinn eignast svo hákarlapabba
og lítinn hákarlabróður.

Þegar Júlía er búin að nota gyllta tússinn
verður hákarlabróðirinn gylltur líka.

„Hákarlarnir eiga heima í hafinu með fullt af hafmeyjum.“

Friðrik nær í ögn af blúndu og klippir út fisk,
svo límir hann glimmerefni fyrir sporð.

„Ég vil líka gera svona,“ segir Ágúst.

Ekki líður á löngu þar til vatnagróður, hafmeyjar
með sítt hár, marbendlar og marglyttur þekja
borðið. Að síðustu raðar Friðrik skeljum
og perlum á hafsbotninn.

„Eftir matinn getum við hengt klippimyndina upp og búið til ævintýri um hana,” segir Kristján leikskólakennari.

Friðrik fer fram til að þvo sér um hendurnar, á leiðinni hittir hann Lísbet, leikskólakennarann sinn. „En hvað þú ert í finni peysu í dag,” segir hún. Það líður nokkur stund áður en Friðrik skilur að hún er að tala við hann.

„Þetta er svo fallett fiðrildi,” heldur hún áfram. Yfirleitt er Friðrik hrifinn af fiðrildum. En ekki ef þau eru með perlum og pallíettum og aftan á peysunni hans. Samt er það svolítið notalegt að Lísbet er að tala við hann, því oftast er hún að skammast í honum. „Getur þú komið með mér fram í eldhús að ná í matarvagninn?” spyr Lísbet.

Eftir matinn vill Kristján fá Friðrik með í að semja ævintýri um klippimyndina. „Vilt þú ekki vera með okkur Fríða?“ spyr hann og bendir á Friðrik. Þetta er nú að verða dálítið ruglingslegt. Friðrik ákveður að það sé best að fara á Leynistaðinn og hugsa málið.

Leynistaðurinn er felustaður sem er inni í illgresi og runnum sem vaxa á lóðamörkum tveggja leikskóla. Þeir fullorðnu vita ekkert um Leynistaðinn.

Og einmitt þennan skrítna þriðjudag hittast þar tvö börn frá sitt hvorum leikskólanum.

Þau þekkjast ekkert en það breytist brátt. „Halló!“ segir barnið sem heitir Friðrik, „hvað heitir þú?“

„Ég heiti Rósa en ég hef verið kölluð Ragnar í allan dag og ég er alveg að venjast því.“

„Ég skil alveg hvað þú meinar,“ segir Friðrik, „í dag hafa allir kallað mig Fríðu.“ Krakkarnir eru sammála um að þau vilji heldur heita nöfnum sem passa því að hittast á Leynistað á skrítnum þriðjudegi.

„Ef ég heiti Yksi þá getur þú verið Kaksi,“ stingur Friðrik upp á.

„Eigum við að leika að skipið okkar hafi sokkið og við séum á eyðieyju?“ spyr Friðrik sem núna heitir Yksi.

Það er heitt á eyjunni og þau fara úr úlpunum og gera sér lítið hús þar sem þau geta verið í friði fyrir slöngum, ljónum og risavöxnum köngulóm.

„Síðan verður þú veikur og ég bý til meðal handa þér“ segir Kaksi sem tínir nokkur ber af runnunum og blandar saman við sand og laufblöð. En Yksi frussar lyfinu út úr sér: „— Oj þetta er kekkjótt!“ „Meira segja þótt það sé gott við vampýrum, rauðum hundum og allskonar?“ segir Kaksi hnuggin.

Það er leiðinlegt að vera veikur til lengdar og allt í einu kemur ljón sem Yksi þarf að verjast. Hann nær í sverðið og á meðan hann er að berjast við ljónið kemur slanga skríðandi aftan að honum og ætlar að bíta hann.

Þá breytir Kaksi sér í ofur-Kaksa. Hún töfrar slönguna burtu, stráir breytingadufti á Yksi og þau fljúga burtu saman.

Þá segir Yksi: „Það er ég sem stjórna fluginu!“ „Nei það vil ég ekki,“ svarar Kaksi ákveðin. „Ég er með töfraduft og get flogið sjálf.“ Hárið á Kaksi fýkur fyrir augun á henni og Yksi dregur svarta hárbandið með rauða perlublóminu upp úr vasa sínum og gefur henni.

Allt í einu kemur dreki fljúgandi á móti þeim. Þegar þau mætast snýr drekin sér að þeim og ropar hátt.

„Oj! Hvað þessi dónalegi dreki er ömurlegur,“ segir Kaksi og grípur um halann á drekanum. Hún sveiflar honum í hringi þar til hann klessir á tré. Þegar drekinn liggur þarna fyrir neðan tréð er hann ekki stærri en járnsmiður.

„Mikið ertu sterk!“ hrópar Yksi.

„Það er af því að ég er með þennan hér,“ segir Kaksi og dregur skærgrænt skrímsli upp úr vasa sínum. „VÁÁ!

Hvar fékkstu það?“ spyr Yksi.

Kaksi útskýrir að skrímslið hafi komið úr morgunkornspakka og þá langar Yksi í einmitt þannig morgunkorn.

„Þú mátt eiga það,“ segir Kaksi og stingur skrímslinu í vasa Yksi.

„Nei, nei, sjáðu drillumallið?“ segir Yksi og setur báðar hendur á kaf í moldina.

„Mamma segir að svona sé gott fyrir húðina,“ segir hann og nuddar mold á bak við eyrað.

„Má ég taka Freyju og Mörtu með á Leynistaðinn á morgun, þær elska drillumall?“ spyr Kaksi.

„Já, þá kem ég með nokkrar kekkökur og Andra og Víking. Þá getum við leikið saman allan daginn.“

Yksi og Kaksi moka drullumalli í stígvélin sín,
það sullar svo skemmtilega í þeim þegar þau hlaupa
út úr Leynistaðnum hvort í sína áttina.

Þarna kemur mamma Friðriks
og kallar: „Sæll Friðrik“
og allt er orðið venjulegt aftur.
Friðrik stingur hendinni í úlpuvasann
og finnur skærgræna skrímslið
sem gefur drekakraft.

Hann hlakkar til að koma heim í
herbergið sitt og gá hvort furðulegu
leikföngin séu þar enn.

Pabbi Rósu sækir hana í dag,
hann spyr hana hvernig í ósköpunum
hún hafi getað orðið svona skítug.
En Rósa brosir íbygginn,
hún treystir sér ekki til að segja
honum alla söguna.

Á morgun ætlar hún aftur á
Leynistaðinn með hinum krökkunum
og Yksi, eða hvað hann nú heitir.

